

เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน”

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทิหทัย อัจฉา

การวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์

การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research)	การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)
จุดมุ่งหมาย (Purpose) คือ	จุดมุ่งหมาย (Purpose) คือ
การขยาย/เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ /หลักวิชา-สาขาวิชา ต่าง ๆ	การปรับปรุง/เพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของมนุษย์/องค์กร/สังคม/ชุมชน
การพัฒนาหลักการ/กฎที่เป็นสากลในการอธิบายระบบ/พฤติกรรม ฯลฯ	การหาทางออกต่าง ๆ ให้กับปัญหาที่ประสบอยู่ในมนุษย์/ครอบครัว/องค์กร/ชุมชน/สังคม
การผลิตข้อค้นพบที่มีนัยสำคัญและมี คุณค่าต่อสาขาวิชาและต่อสังคม	การพัฒนาข้อค้นพบ/ทางเลือก/ทางออกต่าง ๆ ที่ใช้การได้/ปฏิบัติได้ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

ธรรมชาติของทฤษฎี

“ทฤษฎี” ได้รับการนิยามว่า หมายถึง: ชุดของสรรพสิ่งที่สร้างขึ้นที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในเชิงแนวคิด (concepts), เชิงนิยามความหมาย, พร้อมด้วยข้อเสนอที่แสดงให้เห็นทัศนคติเกี่ยวกับปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยการระบุนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายและคาดการณ์ปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ (Kerlinger and Lee, 2000: 9)

สรุปกระบวนการในการให้เหตุผลแบบอนุมาน/นिरนัย

ขั้นตอนในการทำการอนุมาน/นिरนัย	สิ่งที่ต้องดำเนินการ (Actions Taken)
1. ภารกิจที่ต้องทำ/เตรียมการ	อ่านสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาให้ครบถ้วน
2. ทฤษฎี (Theory)	เลือกทฤษฎีหรือชุดของทฤษฎีที่เหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการศึกษา/วิจัย/ตรวจสอบ/สืบค้น
3. สมมุติฐาน (Hypothesis)	พัฒนาสมมุติฐานที่สามารถทดสอบได้ (ซึ่งก็คือข้อเสนอในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดสองแนวคิดหรือมากกว่า)
4. การปฏิบัติการ/ระดับปฏิบัติการ (Operationalize)	ระบุให้เห็นชัดเจนว่านักวิจัยจะทำอะไร/อย่างไร เช่น นิยามศัพท์ปฏิบัติการ ระดับการวัดของตัวแปร ฯลฯ
5. ทดสอบ/ตรวจสอบโดยมีการยืนยัน/อ้างอิงกับ	เปรียบเทียบข้อมูลที่สังเกตได้/เก็บได้กับทฤษฎีที่ใช้

หลักฐานเชิงประจักษ์ต่าง ๆ	ถ้าพบว่า มีความสอดคล้องกัน/สนับสนุนซึ่งกันและกัน ก็หมายถึงว่า ทฤษฎีที่ใช้นั้นได้รับการพิสูจน์ว่ามีเหตุผล/สามารถยอมรับได้
6. ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้	ยอมรับหรือปฏิเสธสมมุติฐานจากผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล
7. ปรับทฤษฎีใหม่ (ถ้าจำเป็น)	ปรับทฤษฎี ในกรณีที่สมมุติฐานถูกปฏิเสธ

1.วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ (Research Methodologies)

- การวิจัยเชิงทดลอง/กึ่งทดลอง (Experimental and quasi-experimental research)
- การสำรวจเชิงวิเคราะห์ (Analytical surveys)
- การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา(Phenomenological research)
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research)
- การวิจัยตนเอง (Heuristic inquiry/research)
- การวิจัยเรื่องเล่า (Narrative inquiry/research)
- การวิจัยชาติพันธุ์วรรณาวิทยา (Ethnographic research)
- การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse analysis) ฯลฯ

2.วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ การวิจัยเชิงทดลองและกึ่งทดลอง (experimental and quasi-experimental)

การวิจัยเชิงทดลองและกึ่งทดลอง ให้ความสำคัญกับสิ่งต่อไปนี้ คือ

- มีการผลิตเทคนิคใหม่ ๆ จากการทดลองในห้องทดลองด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่มีโครงสร้างมากขึ้น และหรือ มีความเป็นระบบ/ระเบียบ/เข้มข้นมากขึ้น
- มีการพิสูจน์สมมุติฐานที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรก
- มีการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ
- มีการวัดผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ/ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร
- มีการสรุปแบบครอบคลุมทั่วไปจากตัวอย่าง ไปยังกลุ่มประชากรที่คล้ายคลึงกัน (Generalization from samples to similar populations)

3.วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ การวิจัยเชิงทดลอง Experimental design/กึ่งทดลอง (ตัวอย่าง)

Group	Allocation of subjects การเลือกผู้ถูกศึกษา	Treatment	Pre-test	Post-test
1	สุ่มตัวอย่าง Random	Yes	Yes	Yes
2		No	Yes	Yes

4. วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ การสำรวจเชิงวิเคราะห์ (analytical surveys)

Analytic surveys เน้นย้ำ/ให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- ใช้แนวทางการให้เหตุผลแบบอนุมาน/นิรนัย (deductive approach)
- การระบุ/กำหนดฐานประชากรในการวิจัยอย่างชัดเจน
- การดึงกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นตัวแทนได้จากฐานประชากรในการวิจัย
- การควบคุมตัวแปร (variables)
- การใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ แต่ส่วนใหญ่มักใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ
- การสรุปอ้างอิงผลการวิจัยแบบครอบคลุมทั่วไป (generalization)

5. วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา

Phenomenological research ให้ความสำคัญกับ

- การเน้นย้ำถึงความสำคัญของหลักตรรกะ/การให้เหตุผลแบบอุปมาน/อุปนัย (inductive logic)
- การค้นหาความคิดเห็นต่าง ๆ และข้อมูลที่เป็นอัตวิสัย (Subjective data) และมักทำการตีความจากผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดในการวิจัย
- ขึ้นอยู่กับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก สร้างทฤษฎี/ตัวแบบจากข้อมูล (ด้วยหลักอุปมาน/อุปนัย)
- ไม่ได้ให้ความสนใจกับการสรุปผลการวิจัยเชิงอ้างอิง/สรุปแบบครอบคลุมไปยังประชากรกลุ่มใหญ่ แต่เป็นการสาธยายและการวิเคราะห์ในเชิงบริบท

6. วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา

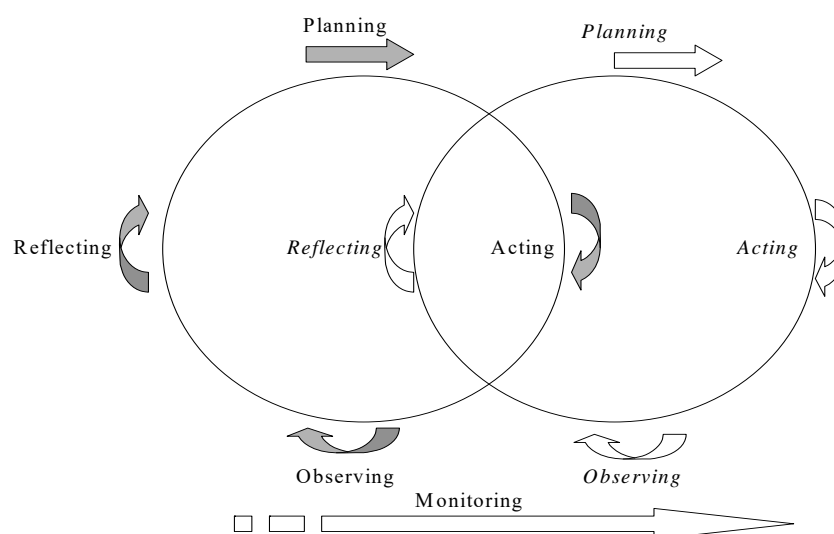
- มุ่งเน้นการสำรวจความหมาย (meaning) โครงสร้าง (structure) และสาระสำคัญ (essences) ของประสบการณ์ (experience) ในการสร้างตัวตน/ความเป็นบุคคลในโลกของปัจเจกบุคคล/กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง
- ใช้ตัวอย่างขนาดเล็ก เพื่อวิจัยหรือศึกษาปัจเจกบุคคลในเชิงลึก และเป็นระยะเวลาหนึ่ง (ต้องชัดเจนในเรื่องช่วงเวลา) จำนวนที่ศึกษา/วิจัย ประมาณ 5-15 คน
- ใช้การสัมภาษณ์/พูดคุยเชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง
- หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือ หน่วยที่มีความหมาย (a meaning unit)
- การตรวจสอบความเชื่อถือได้: ใช้วิธีการยืนยันข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย (research participants)

7. วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ การวิจัยปฏิบัติการ Action Research (AR) 1

การวิจัยปฏิบัติการ Action research

- ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง หรือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง/การแก้ไขปัญหา
- เกี่ยวข้องกับทั้งนักวิจัยและนักปฏิบัติ หรือ นักปฏิบัติในฐานะที่เป็นนักวิจัยภายในองค์กร/หน่วยงาน/ชุมชนของตนเอง
- สามารถทำแบบมีโครงสร้าง/ระบุแผน ขั้นตอนที่มีโครงสร้าง และสามารถใช้การวิจัยเชิงทดลอง และมีกลุ่มควบคุมเพื่อทดสอบสมมุติฐานได้ด้วย
- ในขณะเดียวกันก็สามารถทำแบบไม่มีโครงสร้างและใช้วิธีการให้เหตุผลแบบอุปมาน/อุปนัย (และเชิงคุณภาพ) ได้ด้วย หรือ จำนวนมากนิยมใช้แนวทางนี้

8. วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ การวิจัยปฏิบัติการ Action Research (AR) 2

9. วิธีวิทยาการวิจัยประเภทต่าง ๆ การวิจัยตนเอง (heuristic inquiry)

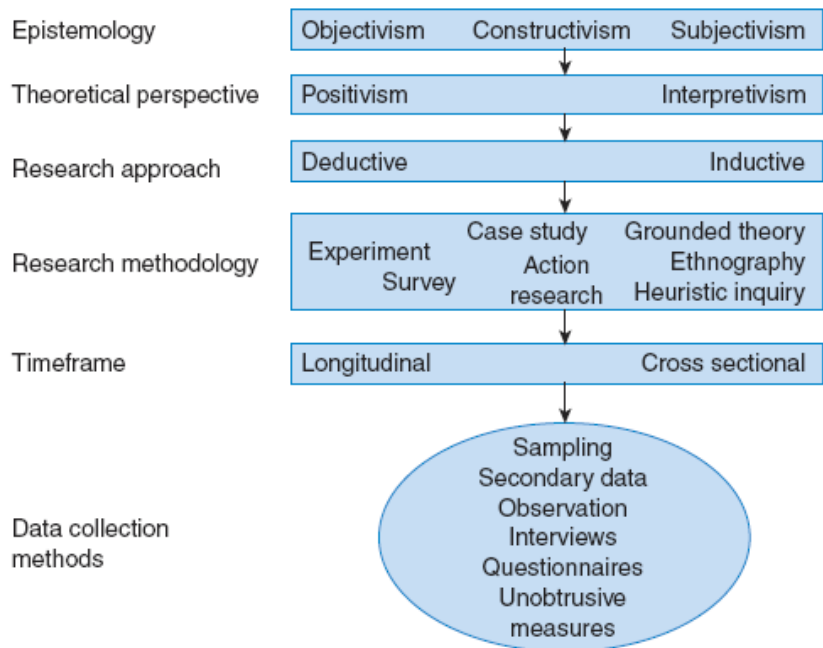
การวิจัยตนเอง (Self-research) เกี่ยวข้องกับเรื่องดังนี้:

- การถามตนเองอย่างลึกซึ้งว่า อะไรกันแน่ที่ต้องการวิจัย
- การอยู่กับคำถามการวิจัย กินอยู่หลับนอน ผนวกรวมตนเองเป็นส่วนหนึ่งของคำถามการวิจัย เรื่องที่วิจัย พื้นที่วิจัย
- อนุญาตให้ใช้สิ่งที่เรียกว่า “การตระหนักรู้/การหยั่งรู้ภายในตัวตน” (intuition) เพื่อเพิ่มความเข้าใจ/ความลึกซึ้งในคำถามการวิจัยได้ด้วย
- ทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจากประสบการณ์ส่วนตัว/ประสบการณ์ส่วนบุคคล เพื่อระบุความหมายที่แฝงเร้น/ฝังลึก (tacit meanings)
- จัดระบบการสังเคราะห์แบบสร้างสรรค์ รวมถึงความคิดต่างๆที่สนับสนุนและคัดค้านข้อเสนอนิ่ง ๆ (a proposition)

สรุปเนื้อหาสาระ/แก่นแกนของกระบวนการวิจัย Elements of the research process

Figure 2.3

The elements of the research process (adapted from Saunders et al., 2007)

- **การวิจัยพื้นฐาน** : ค้นหา/ต้องการพัฒนาหลักการที่เป็นสากล และต้องการผลิตข้อค้นพบ/องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อสังคม
- **ทฤษฎีหนึ่ง ๆ** : ประกอบด้วยชุดของแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กัน, รวมถึงนิยามความหมาย/คำจำกัดความ และข้อเสนอด่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ
- **กระบวนการวิจัยที่ครอบคลุมมาตลอดศตวรรษที่ 20 คือ** ปฏิธานนิยม มาถึง ณ ยุคสมัยปัจจุบัน กระบวนการนี้ถูกแทนที่ด้วยกระบวนการอื่น ๆ ที่เป็นการต่อต้านกระบวนการทัศน์แบบเก่า

ที่ไม่สอดคล้องกับความจริงที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น กระบวนทัศน์การตีความ (interpretivism) กระบวนทัศน์เชิงวิพากษ์ (criticism)

- การให้เหตุผลแบบอนุมาน/นิรนัย (deductive approach) ใช้ทฤษฎีในการสร้างข้อสมมุติฐานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
- การให้เหตุผลแบบอุปมาน/อุปนัย (inductive approach) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมและสะสมข้อมูล/ข้อเท็จจริงต่าง ๆ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นตลอดเวลา เพื่อดูว่าความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างตัวแปร/ปัจจัยต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นหรือไม่? อย่างไร?
- แนวทางต่าง ๆ ในการวิจัยมีทั้งแบบที่แสวงหาความจริง (truth-seeking) และแบบแสวงหาทัศนะ/มุมมองต่าง ๆ (perspective-seeking)
- ถ้าเป็นแบบแสวงหาความจริง (truth-seeking) ก็มักจะใช้วิธีวิทยาและวิธีการสำรวจเชิงวิเคราะห์, การวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองต่าง ๆ
- ถ้าเป็นแบบแสวงหาทัศนะ/มุมมอง (perspective-seeking) ก็มักจะใช้กระบวนทัศน์/วิธีวิทยาแนวการตีความ แนววิพากษ์ แนวสตรีนิยม แนวหลังสมัยใหม่นิยม ยกตัวอย่างเช่น แนวปรากฏการณ์วิทยา แนวเรื่องเล่า การวิจัยตนเอง การวิเคราะห์วาทกรรม ฯลฯ และมักเป็นการสร้างข้อมูลเชิงคุณภาพ
- การทำความเข้าใจรากฐานความเป็นมาของปรัชญา ความคิด เกี่ยวกับความจริงหรือภาวะวิทยา (ontology) และปรัชญา/ความคิดเกี่ยวกับ ความรู้/การสร้างความรู้ หรือ ญาณวิทยา (epistemology) อย่างมีความเชื่อมโยงกับมุมมองเชิงทฤษฎี (theoretical perspectives) และวิธีวิทยา/ระเบียบวิธี (methodology) ไปจนถึงวิธีการต่าง ๆ (methods) ในการวิจัย มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research: CAR) และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนและส่งเสริมการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งผู้เรียนและผู้สอน

สุวิมล ว่องวานิช (2544) “การวิจัยในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน หรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที

และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนเอง ให้กับตนเองและเพื่อนร่วมงาน ในโรงเรียน ได้มีโอกาสวิพากษ์วิจารณ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของผู้สอนและผู้เรียน”

วาร์โ พึ่งสวัสดิ์ (2546) “การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่ง ความรู้หรือคำตอบที่ครู/ผู้สอนเป็นผู้จัดทำขึ้นเอง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหา การเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน”

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2555) “คือ กระบวนการแสวงหาความรู้ที่เป็นความจริงที่เชื่อถือได้ ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในบริบทของชั้นเรียน โดยใช้การวิจัยควบคู่กับการปฏิบัติงานจริง โดยมีครู/ผู้สอนเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคผลงานวิจัย กล่าวคือ ครู เป็นนักวิจัย เป็นผู้ตั้งคำถามที่มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอน แล้ววางแผนการวิจัยและการสอน/ ปฏิบัติการ และหลังจากนั้น จะดำเนินการเรียนการสอนไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูลตามที่ได้วางแผนไว้ และ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน.....”

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ณ ที่นี้หมายถึง การวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อให้เกิดการพัฒนา และการเรียนรู้เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลมากขึ้นทั้งตัวผู้สอนและผู้เรียน (Win-Win) และสามารถเป็นการวิจัยแบบ ร่วมมือกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจุดมุ่งหมายสูงสุด คืออะไร

ผู้สอน : สอนได้ดีขึ้น และเกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ เกิดการคิดค้นวิธีปฏิบัติทางการสอนแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ผู้เรียน : เรียนได้ดีขึ้น เข้าใจมากขึ้น เกิดการเรียนรู้มากขึ้น/ปฏิบัติได้มากขึ้น/ได้ความรู้มากขึ้น ได้บทเรียน ใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ ที่ใช้การได้อยู่เสมอ

รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่เหมาะสมควรเป็นแบบใด

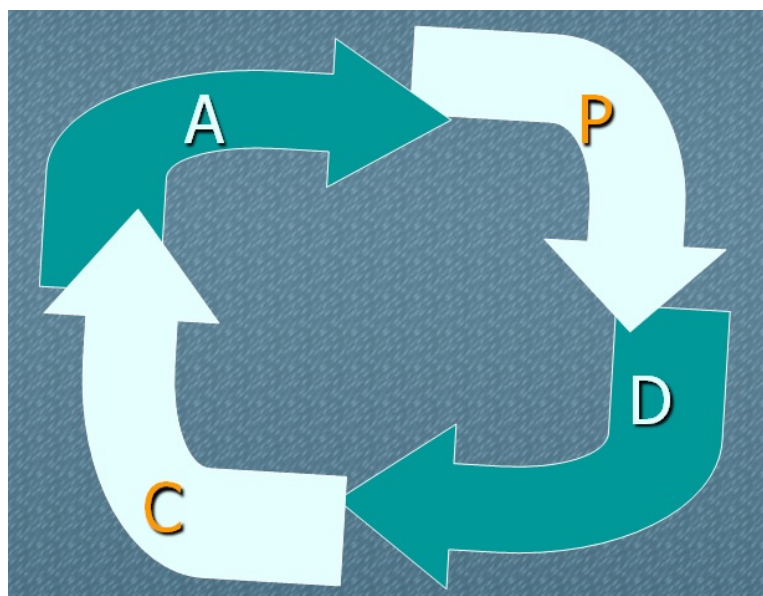
รูปแบบควรวีตหุ่่น สำนบรดดดเปล่งให้เหมำนสมกับบริบทของชั้นเรียนโดยพิจำรณำปัจจย ดั่งตอไปนี้
ร่วมด้วย คีอ

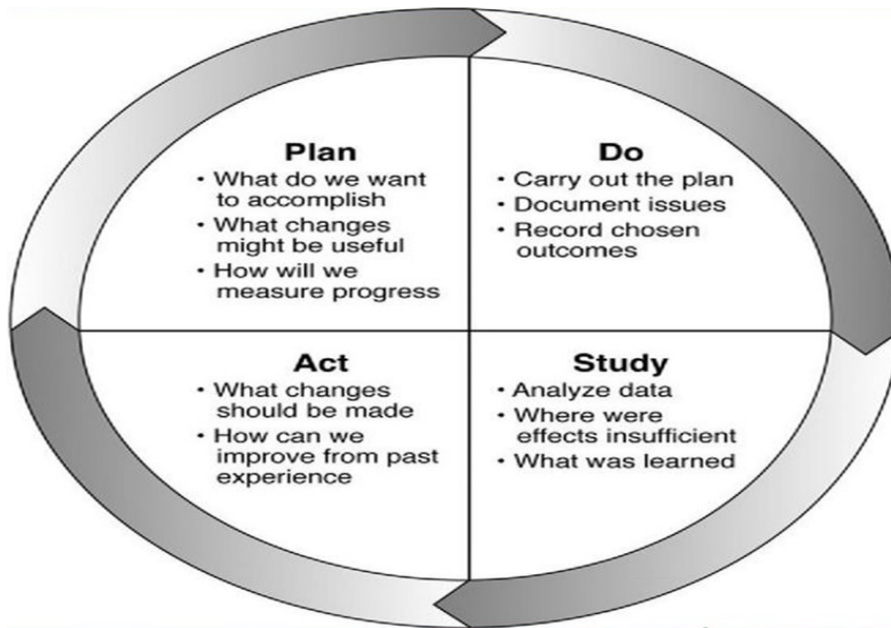
- ผู้เรียน/นักรศึกษาแต่ละคน
- เนื้อหาเฉพาะของแต่ละวิชา มีอะไร เป็นอย่างไร
- สถานการณ์เฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ควรเป็นการศึกษา-วิจัยขนาดเล็กหรือเหมาะสม ไม่ต้องใช้เวลานานเกินไป
- ศึกษาวิจัยแล้ว สามารถช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน ได้ทันท่วงที
- คำถาม คีอ ทำอย่างไรครู/อำนจรย์/ผู้ฝึกสอน จึงจะมีรูปแบบการวิจัยที่ยี้ดหุ่่น

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมีหลายรูปแบบ สำนบรประยุกตีใช้รูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้อย่างหลำกหลำย
ยกตัวอย่างเช่น

- การใช้วงจร PDCA/PDSA
- CAR by PAOR
- CAR by Look, Think, Act

การใช้รูปแบบ PDCA เป็นทำนงเลีอกที่น่ำสนใจ

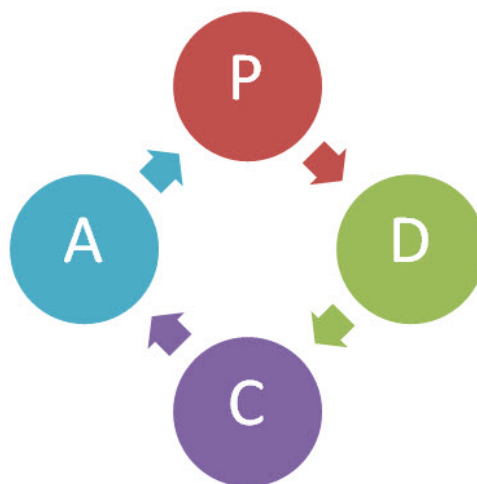

การใช้รูปแบบ PDCA/PDSA เป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ

เป็นการประยุกต์ใช้วงจรการวิจัยปฏิบัติการแบบ PDCA/PDSA เข้ากับหลักของ QC (Quality Control) เป็นรูปแบบที่ง่าย ยืดหยุ่น ทำได้สะดวก อาศัยการตีความพฤติกรรมที่สังเกตได้ และ พรรณนาผลที่ได้เป็นเรื่องราวเรื่องเล่า (Descriptive and/or Narrative) ไม่ต้องใช้หลักการวิเคราะห์เชิงเหตุและผลตามหลักการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เต็มรูปแบบ เน้นปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ และวงจรสะท้อนกลับ (reflection and action – R&A) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (ทุกคนเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกัน) แต่มีการบันทึกข้อมูลประจำวัน ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

การประยุกต์ใช้ PDCA/PDSA ในการทำ CAR 4 ขั้นตอน

- P=Plan** คือ การวางแผนการแก้ปัญหาในชั้นเรียนร่วมกัน
- D=Do** คือ การปฏิบัติ/การแก้ไขปัญหตามแผนที่วางไว้
- C=Check** คือ การตรวจสอบผลจากการปฏิบัติ/ประเมิน
- A=Action** คือ การนำวิธีการใหม่ไปใช้ดำเนินการใหม่

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

ผลดีต่อผู้ฝึกสอน/ผู้สร้างการเรียนรู้

- ทำให้ผู้ฝึกสอนตัดสินใจในการวางแผนการเรียนการสอนได้ดีขึ้น เพราะมีข้อมูล/ความรู้มากขึ้น
- ทำให้ผู้ฝึกสอนทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น
- ผู้ฝึกสอนสามารถควบคุม กำกับ และพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างดี
- ใช้เป็นผลงานในการเลื่อนขั้น/ตำแหน่งได้

ผลดีต่อผู้เรียน/สถานศึกษา/วงการศึกษ

- ทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ/สัมฤทธิ์ผล มากยิ่งขึ้น
- ทำให้มีฐานข้อมูลที่สามารถนำมาสังเคราะห์ หรือ ยกระดับเป็นความรู้ หรือ สามารถนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแต่ละช่วงเวลาได้ (ถ้าทำอย่างสม่ำเสมอ เป็นระบบ ที่เรียกว่า R2R)
- หน่วยงาน/สถาบัน ฯ มีข้อมูล/ความรู้ในการสนับสนุนการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ/ศักยภาพด้านต่าง ๆ ของบุคลากร
- สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับความจริงต่าง ๆ มากขึ้น

กล่าวโดยสรุป CAR ควรมีลักษณะอย่างไรบ้าง

- เป็นการวิจัยจากปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาจากการเรียนการสอน
- ทำวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน
- ทำการวิจัยควบคู่กับการเรียนการสอน คือ สอนไปวิจัยไป แล้วนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน

CAR ควรมีลักษณะสำคัญดังนี้คือ

ควรให้ความสำคัญกับการคิดค้นพัฒนานวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม โดยควรมุ่งเน้นไปที่ 2 เรื่องหลัก คือ

1. การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ (Invention)
2. การวิจัยและพัฒนาเทคนิคเกี่ยวกับเทคนิควิธีการเรียนการสอน ที่เน้นบทบาทของผู้เรียนด้วย (Instruction Techniques)

ความจำเป็นของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

- การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง ดังนั้น CAR จะทำให้มีวัตถุดิบ/ข้อมูล/ความรู้เพื่อนำไปใช้พัฒนาได้

- ผู้เรียนแต่ละคนมีภูมิหลัง/สภาพแวดล้อม (ทั้งในครอบครัว-ชุมชน) ที่แตกต่างกัน พฤติกรรมการเรียนรู้จึงแตกต่างกัน ความแตกต่างดังกล่าวจึงกลายเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนานวัตกรรม/สื่อต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชาคล้าย ๆ tailor-made

ปัญหาและข้อจำกัดของ CAR/ผู้ทำ CAR

- ผู้ฝึกสอน/อาจารย์จำนวนมากยังไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการวิจัย หรือมองว่าทำได้ยาก โดยเฉพาะการตั้งคำถามที่ดี การบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนนำเสนออย่างเป็นระบบ/น่าอ่าน
- ผู้ฝึกสอนมีภารกิจมาก (ไม่ได้มีแต่การสอน) และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน ทำให้ขาดแรงจูงใจ
- การวิจัย CAR ทำให้เพิ่มภาระในชั้นเรียน ทำให้จำนวนมากมองเป็นปัญหามากกว่ามองเห็นคุณค่า/ประโยชน์
- ขาดสิ่งแวดล้อม/นโยบาย/การสนับสนุนต่าง ๆ ที่ชัดเจนของหน่วยงานให้ทำ CAR

ปัญหาและข้อจำกัดของการศึกษา/การเรียนการสอนของไทย

- เน้นการเรียนในห้องเรียน/ห้องสี่เหลี่ยมมากเกินไป
- ไม่เน้นการเรียนรู้จากความจริง/โลกที่กว้าง
- มองทุกอย่างเป็นปัญหา ไม่ได้มองว่า เป็นความท้าทาย/ขาดแรงบันดาลใจ
- มีวิชาเรียนมากเกินไป ไม่มีเวลาทบทวนสิ่งที่เรียน
- ไม่เน้นการอ่าน/การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- ไม่เน้นการตั้งคำถามต่อสิ่งที่เรียน/สิ่งที่สอน
- เน้นการท่องจำก่อนสอบ จำได้เฉพาะก่อนสอบ พอสอบเสร็จก็ลืม ทำให้ไม่รู้จริง ควรแก้ไข/เลิกทำ
- ขาดจินตนาการและแรงบันดาลใจที่พอเพียงในการแสวงหาความรู้/อยู่ใน Comfort Zone
- ครู/ผู้ฝึกสอนใช้อ่านาจอเหนือผู้เรียน มากกว่าการเป็นผู้ฝึกสอนที่เรียนรู้ตลอดเวลาไปพร้อมกับผู้เรียน
- เน้นการได้มาซึ่งตำแหน่ง (เพราะเป็นสังคมแห่งตำแหน่งและชนชั้น ใครเหนือกว่าใคร ไม่ได้ให้น้ำหนักกับเรื่องการสร้างความรู้/ความต้องการที่จะรู้มากเท่าใด) ฯลฯ

องค์ประกอบของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมี 3 ส่วนสำคัญ

1. กิจกรรมในชั้นเรียน หรือ กิจกรรม การวิจัย (Research Activities)

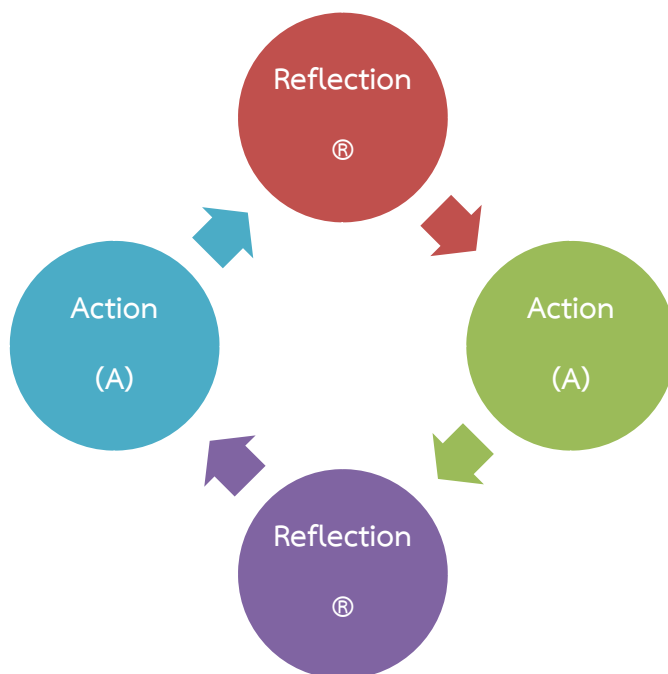
ส่วนแรก คือ กิจกรรมการวิจัย (Activities) การวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญอย่างน้อย 7 ขั้นตอน ที่ขยายรายละเอียดจากวงจร PDCA/PDSA สี่ขั้น ให้มีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติมากขึ้น

2. เครื่องมือในการวิจัย - ใช้เครื่องมืออะไรบ้าง (Research Tools)

ส่วนที่สอง คือ เครื่องมือการวิจัย/วิธีการเก็บข้อมูล/เทคนิคการวิจัย (Research Tools/Methods/Techniques) การวิจัยในชั้นเรียนใช้เครื่องมือ/เทคนิค/วิธีการต่าง ๆ ได้หลายประการ (ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ) ไม่ว่าจะเป็น

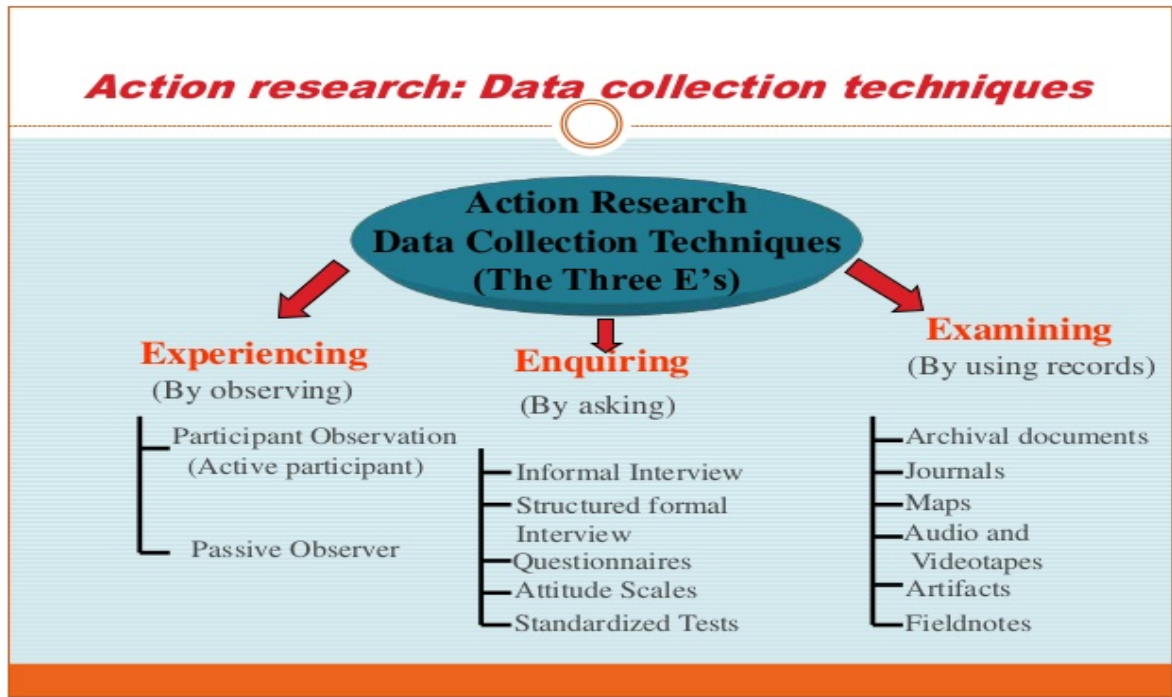
- การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Talk) และมีการบันทึก
- การประชุมระดมความคิดเห็นในการเสนอปัญหา และ วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน
- การวางแผนในการเรียนการสอนร่วมกัน และ ติดตามผลร่วมกัน (Participatory Planning and Action - PPA)
- การรับฟังเสียงสะท้อน (reflection) และมีการบันทึกข้อมูล (ตามวงจรต่อไป)
- การจัดกลุ่มสนทนา (Focused Group Discussion) (ควรฝึกเรื่องนี้)
- การสังเกต ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง (ควรฝึกทำ/อบรมเพิ่มความรู้ด้านนี้)
- การทำแบบบันทึก (Field Note) หรือ บันทึกประจำวัน (Memo/Diary)

วงจรการสร้างการเรียนรู้ การสะท้อนกลับ/การปฏิบัติ (R&A)

<p>ให้ทุกคนสะท้อน ครู , นักศึกษา /ผู้เรียน /ผู้บริหาร</p> <p>เฉพาะครู / ทีมผู้สอน = พัฒนาทีมผู้สอน</p> <p>เฉพาะผู้เรียน = พัฒนาผู้เรียน/ทีมผู้เรียน</p> <p>อาจารย์ + ผู้เรียน = ลดช่องว่าง/เข้าใจกันมากขึ้น</p> <p>ถ้ามีเกี่ยวกับชุมชน ต้องให้ชุมชนสะท้อนด้วย</p> <p>- ทำสม่ำเสมอ เช่น 1 ครั้ง/เดือน หรือ ทุก session</p>	<p>นำเสียงสะท้อนมาใช้/วางแผน</p> <p>ลงมือดำเนินการ/ร่วมกันแก้ไขปัญหา/</p> <p>ทำตามข้อเสนอต่างๆ/ แนวทางที่วางไว้</p> <p>ร่วมกัน - มีการบันทึก สิ่งที่ทำ ผลที่เกิดขึ้น</p> <p>อะไรแก้ไขได้ อะไรแก้ไขไม่ได้ เพราะอะไร</p> <p>ประมวล-วิเคราะห์ผล เขียนในรูปแบบที่ง่าย</p>
---	---

เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือการวิจัยที่หลากหลาย

- แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์
- แบบทดสอบการปฏิบัติ/แบบประเมินผลงาน
- แบบวัดผล/วัดทัศนคติประเภทต่าง ๆ
- แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน
- แบบบันทึกการสังเกตของผู้ฝึกสอน
- แบบบันทึก R&A/แบบบรรยายความรู้สึก

การวางแผนในการเก็บข้อมูล

- ระบุประเภทข้อมูลที่ต้องการ ข้อมูลชนิดใด ประสพการณ์/ความรู้สึก/ฯลฯ
- วิธีการเก็บข้อมูล มีวิธีการใดบ้าง การสังเกต/การสัมภาษณ์/ฯลฯ
- แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย -ใครบ้าง/เมื่อไหร่ เก็บข้อมูลจากแหล่งใด/ใครบ้าง/ระบุจำนวน ฯลฯ

เมื่อไหร่ ทำเป็นตาราง ฯลฯ

3.เรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ มีอะไรบ้าง (Research Stories)

ส่วนที่สาม คือ เรื่องราวการวิจัย (Stories) การวิจัยในชั้นเรียน รายงานผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยเรื่องเล่า (Story Telling) การเล่าเรื่อง เขียนเป็นเรื่องราวสั้น ๆ ที่บอกเล่าการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และบอกความรู้สึกที่แท้จริงอย่างตรงไปตรงมา และ อาจมีการจัดเวทีให้มีการนำเสนอเรื่องเล่าของแต่ละคน แต่ละกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน เสริมพลังกัน ฯลฯ

กิจกรรมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมี 7 ขั้นตอน / 7 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 ค้นหา/รวบรวมปัญหาร่วมกัน

ค้นหาว่าปัญหาในชั้นเรียนมีอะไรบ้าง และปัญหาใดมีความสำคัญสูงเร่งด่วนมากน้อยแค่ไหน/
จัดลำดับความสำคัญ

กิจกรรมที่ 2 จำแนกลักษณะ/ประเภทปัญหาร่วมกัน

ปัญหาจำแนกได้เป็นกี่ลักษณะ/ประเภทและตั้งเป้าหมายการปรับปรุง โดยวัดจากความพึงพอใจ
ระดับใด (เช่น ดี ดีมาก และดีเลิศ)

กิจกรรมที่ 3 วิเคราะห์สาเหตุร่วมกัน

วิเคราะห์สาเหตุ ทำความเข้าใจบริบท ปัจจัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด มีอะไรบ้าง (ฟังจาก
คนอื่น/ทางบ้านด้วย) จำแนกเป็นกี่กลุ่ม/กี่ประเภท และสาเหตุใดสำคัญมากที่สุด จัดลำดับความสำคัญ

กิจกรรมที่ 4 เสนอวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน

เสนอวิธีแก้ไขอะไรบ้าง และนวัตกรรม/ทางเลือกที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหา คืออะไร หรือ มีทางออก
อะไร อย่างไรบ้าง

กิจกรรมที่ 5 ปฏิบัติการแก้ไขร่วมกัน

วางแผนการนำนวัตกรรม/ทางเลือก/ทางออกต่าง ๆ ไปใช้ในชั้นเรียน และดูผลจากการปฏิบัติว่าเป็น
อย่างไร ใช้ได้ผลแค่ไหน เพราะอะไร บันทึกและวิเคราะห์ผลตลอดเวลา ฯลฯ

กิจกรรมที่ 6 ตรวจสอบผลร่วมกัน

ตรวจสอบว่า ปัญหาได้รับการแก้ไขไปมากน้อยเพียงใด และ ลดลงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่
อย่างไร เพราะอะไร ฟังเสียงสะท้อนต่าง ๆ

กิจกรรมที่ 7 เสนอวิธีปฏิบัติการฝึกสอนที่ดีร่วมกัน

ค้นหาว่า วิธีแก้ปัญหา/ทางออก/ทางเลือกแบบใดที่ใช้ได้ดี และ ควรนำเสนอให้ผู้อื่น เพื่อนร่วม
วิชาชีพในคณะ-สถาบัน-องค์กรได้เรียนรู้สิ่งนั้นร่วมกันด้วย

การวิจัยและพัฒนา หรือ การวิจัย CAR ที่ควรทำ

หัวข้อ-ประเด็นที่ควรทำการวิจัยในชั้นเรียน ยกตัวอย่างเช่น

- ความพึงพอใจ/ปัญหา-อุปสรรคของผู้เรียนที่เกี่ยวกับภูมิหลังของผู้เรียนและปัจจัยอื่น ๆ
- ปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญ (ทั้งในและนอกชั้นเรียน) และแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน ของแต่ละรายวิชา/
กลุ่มวิชา/สาขาวิชา/หลักสูตร
- ปัจจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นข้ออ่อน-ข้อจำกัดทั้งฝ่ายผู้ฝึกสอน และฝ่ายผู้เรียน
- ปัญหา-อุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ของบางวิชา/บางด้านของผู้เรียนบางส่วน/บางกลุ่ม/บางคน
- การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนการสอน - ดูจากผลที่เกิดขึ้น ภายใต้วงเวลา/ผู้เรียนแต่ละรุ่น
ที่แตกต่างกัน ภายใต้อาคาร/วิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

- การวิจัยเชิงทดสอบ/ทดลองเนื้อหาที่สอนและนวัตกรรมที่ใช้ของแต่ละวิชา
- การวิจัยประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชา
- การเรียน/การสอนบนฐานคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ควรเป็นอย่างไร และผลที่ได้เป็นอย่างไร
- การแสวงหาวิธีการ รูปแบบ สื่อในการเรียนที่เหมาะสมกับแต่ละวิชา/แต่ละกลุ่ม/แต่ละบุคคล หรือ การวิจัยเปรียบเทียบเทคนิควิธีการ/กระบวนการเรียนการสอนที่ได้ผลสูงสุด ฯลฯ

รูปแบบการเขียนรายงาน

รูปแบบที่ 1 แบบง่าย ลักษณะเรื่องเล่าประกอบด้วย 4 ส่วน

บทนำ : อธิบายว่า อะไร (ปัญหาที่ดำเนินการ) บอกที่มา เกี่ยวกับใคร ต้องการทำอะไร ทำไปทำไม (สำคัญอย่างไร)

วิธีการ/กระบวนการ : อธิบาย/ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการที่ใช้ ทำอะไร ทำอย่างไร กับใคร เวลา/กี่ครั้ง

เนื้อหา/ข้อค้นพบ : จัดหมวดหมู่ อธิบายสิ่งที่ทำ ผลที่เกิดขึ้น กับใคร/กลุ่มไหน เป็นอย่างไร ปัญหาอุปสรรคที่พบ แก้ไขอย่างไร อะไรใช้การได้ อะไรยังแก้ไขไม่ได้ เพราะอะไร ต้องทำอะไรต่อเนื่อง

บทสรุป : นำเสนอประเด็นสำคัญ

รูปแบบที่ 2 กึ่งทางการ/วิชาการ : มีความเป็นวิชาการมากขึ้นจากรูปแบบที่ 1 เมื่อประเด็นการวิจัยมีความซับซ้อนมากขึ้น และ/หรือ เมื่อเรียนรู้การวิจัยมากขึ้น

รูปแบบที่ 3 เป็นวิชาการ/รายงานการวิจัยเต็มรูปแบบ : สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานการวิจัย/ผ่านการวิจัย/การเขียนมาแล้ว

ความท้าทายของ CAR และ R&D

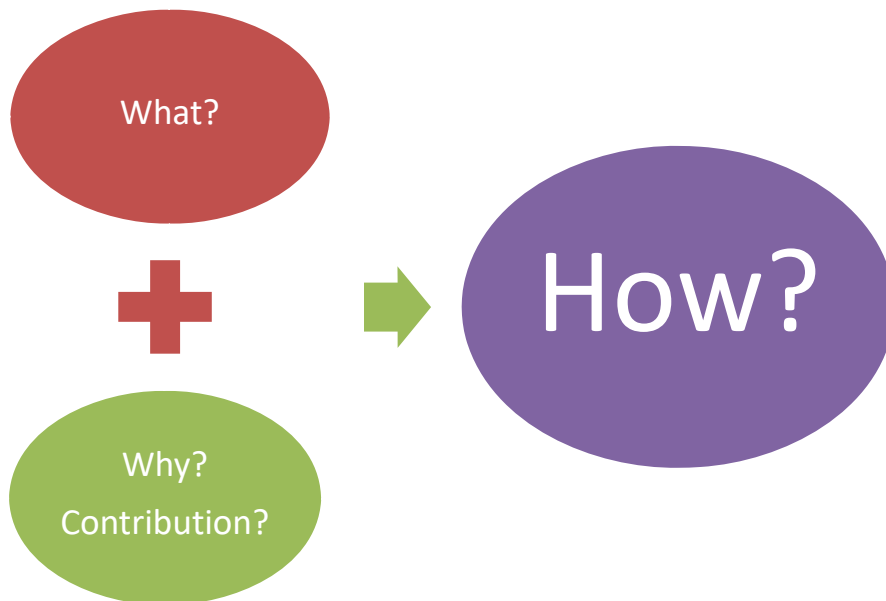
ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ข้อมูลใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพราะผู้เรียนเปลี่ยนไป คนใหม่เข้ามาตลอดเวลา บริบทผู้เรียนเปลี่ยน บริบทการเรียนการสอนก็ควรเปลี่ยนให้สอดคล้องกัน

สามารถทำการศึกษาเปรียบเทียบในระยะยาวได้ ถ้ามีการจัดทำข้อมูลไว้อย่างดี/เป็นระบบ สะท้อนการเปลี่ยนแปลง/การสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวกับสังคมได้

ทำให้มีศักยภาพใหม่ ๆ ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบพลวัตที่สอดคล้องกับผู้เรียน/เกิดพัฒนาการใหม่ๆไม่หยุดนิ่ง

การแสดงบทบาทเป็นทั้งผู้ฝึกสอนและผู้วิจัย (Teacher as Researcher) ต้องมีการเตรียมการหลายอย่างซึ่งถ้ามองว่า ทำทนายจะทำให้เกิดศักยภาพใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

การวิจัยต้องมีความชัดเจนก่อนว่าทำอะไร (what) และทำไปทำไม (why) แล้วทำอย่างไร (how) จึงจะตามมา

สรุป การวิจัย CAR และ R&D

ใคร (Who) : ครูผู้สอนเป็นนักวิจัย (Teacher as Researcher)

ทำอะไร (What) : แสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหา/วิธีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน/วิธีการสร้างนวัตกรรมใหม่

ที่ไหน (Where) : ในชั้นเรียน/นอกชั้นเรียน (ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน)

เมื่อใด (When) : ทั้งในเวลาและนอกเวลา

ทำอย่างไร (How) : ด้วยวิธีการวิจัยที่เป็นวงจรต่อเนื่อง (สองรูปแบบที่น่าสนใจ คือ PDCA/PDSA และ PAOR)

ทำไปทำไม/เพื่ออะไร (Why/For What) : เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา

การวิจัยปฏิบัติการ และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยแบบ AR/PAR ถือเป็น การวิจัยแบบสังคมศาสตร์แนวใหม่

เป็นการวิจัยที่หันมามองมนุษย์และสังคมตามความเป็นจริงอย่างที่เป็นอยู่จริงมากขึ้น (realistic/authentic approach) มองปัจจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีชีวิตอยู่โรครภัยไข้เจ็บของมนุษย์และสังคมอย่างเป็นองค์รวม (holistic) และเชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อน ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ตีขลุม ไม่เหมารวม ไม่ตีตรา ไม่ด่วนสรุป

เป็นการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับกรณีต่าง ๆ (case-oriented approach) แต่ก็สามารถเปรียบเทียบกับกรณีอื่นๆได้โดยเป็นการเปรียบเทียบเชิงบริบท (context-dependent knowledge/context-based learning)

การวิจัย AR/PAR เป็นศาสตร์ศิลป์เชิงบูรณาการ (AR/PAR as Integrated Art & Sciences)

ศาสตร์-ศิลป์เชิงบูรณาการ แสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ มุมมองใหม่ ๆ ในการสร้างความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา/หาทางออกให้กับบุคคล-กลุ่ม-ชุมชน-องค์กร-สังคม โดยเฉพาะในปัจจุบันที่โลกกำลังเผชิญหน้ากับวิกฤตทั้งทางธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม/พลังงาน/การเมือง/เศรษฐกิจ/สังคม/การศึกษา/สุขภาพโรคร้าย/ศิลปกรรม/คุณธรรม-จริยธรรม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (แบบมีส่วนร่วม) คือ ศาสตร์และศิลป์เชิงบูรณาการ : มี 3 คำสำคัญ

การวิจัย (R - Research) ทำไปเพื่อสร้างความรู้

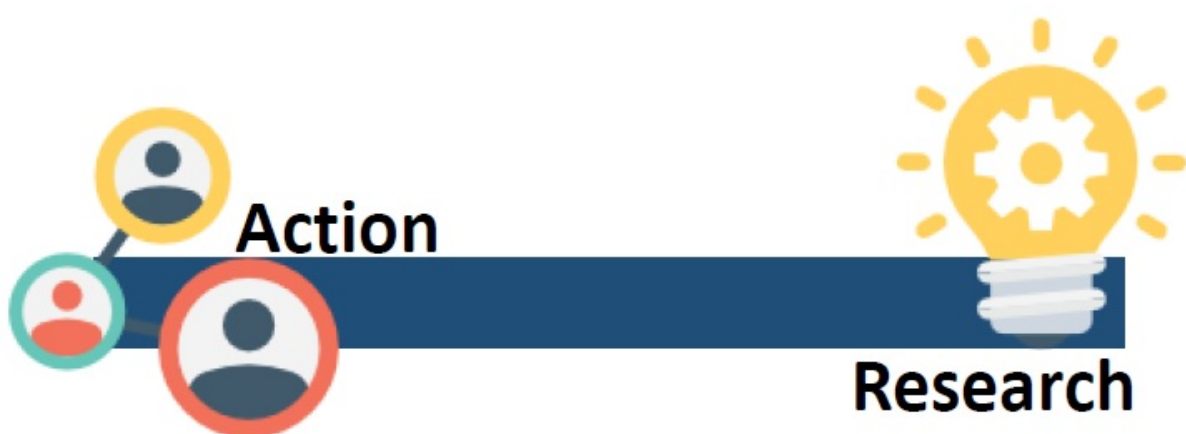
•การปฏิบัติการ (A - Action) ทำไปเพื่อแก้ไขปัญหา

•การมีส่วนร่วม (P - Participation) ทำไปเพื่อสร้างพลังที่พอเพียงในการแก้ไขปัญหา หรือ การพัฒนา/การสร้างทางเลือกต่าง ๆ/การช่วยให้การบรรลุสู่เป้าหมายอันยิ่งใหญ่ หรือ ความใฝ่ฝันต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นไปได้จริง หรือเร็วขึ้น เช่น การมีระบบสุขภาพระดับอำเภอที่ต้องการร่วมกัน การสร้างชุมชนพอเพียง การจัดการ/จัดทำระบบขยะของชุมชน, การแก้ไขปัญหาการท้องไม่พร้อม ฯลฯ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือ การปฏิบัติการและการวิจัย คือ ศาสตร์และศิลป์เชิงบูรณาการ/เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของมนุษย์ มีหลายความหมายหลายรูปแบบ

การวิจัยปฏิบัติการ : แนวทาง-รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 1 : การปฏิบัติการ (A) + การวิจัย (R) คือ ลงมือแก้ไขปัญหา และทำไปพร้อม ๆ กับการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความรู้บนฐานการแก้ปัญหา/การปฏิบัติการ (ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์) คือทำไป วิเคราะห์ ศึกษา วิจัยไปพร้อม ๆ กัน

รูปแบบที่ 1

ระยะที่ 1 ปฏิบัติการควบคู่กับการวิจัย (A+R)

ปฏิบัติการ/แก้ไขปัญหาที่ทราบดีแล้ว

วิจัยสิ่งที่ทำ/บันทึก/วิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 ประมวลผลที่เกิดขึ้นในระยะที่ 1

ผลการแก้ไขปัญหาอะไรบ้าง สิ่งสำเร็จ/ไม่สำเร็จ ผลการวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้น/วิธีการที่ใช้ - ทำไม/เพราะอะไร

ระยะที่ 3 ประเมินผล และนำสิ่งที่ได้มาใช้ในการขยายผลการทำงานในระยะต่อไป

ประเมินผลที่ได้/ทำงานกับกลุ่มเป้าหมายใหม่ วิจัยสิ่งที่ทำ/วิธีการทำงาน/วิธีการแก้ไขปัญหา/ จุดอ่อน-จุดแข็ง

การวิจัยปฏิบัติการ : แนวทาง-รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 2 : ปฏิบัติการก่อน แล้วตามด้วยการวิจัย/การศึกษาวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น คือ การลงมือแก้ไขปัญหาไปก่อนระยะหนึ่งแล้วจึงตามด้วยสร้างความรู้ หรือ ทำก่อนแก้ไขปัญหาก่อนแล้วจึงทำการวิจัย และนำข้อมูล/ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงานในระยะขั้นตอนต่อไป เพื่อให้ได้ผลมากยิ่งขึ้นมีความครอบคลุมยิ่งขึ้น และมีการประเมินผล และเข้าสู่วงจรที่ 2 ต่อไป ฯลฯ

รูปแบบที่ 2 (Model 2 A then R)

การวิจัยปฏิบัติการ : แนวทาง-รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 3 : R ตามด้วย A

เริ่มจากการวิจัย การศึกษา สํารวจ วิเคราะห์สถานการณ์ ตามด้วยการวางแผนแก้ไขปัญหตามข้อมูล ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยและสํารวจ

ทำตามสิ่งที่วางแผนไว้ มีการติดตามวิเคราะห์สิ่งที่ทำมีการสะท้อนถอดบทเรียน ประเมินผล มีการปรับปรุงตามผลประเมิน เป็นวงจรต่อเนื่องไม่รู้จบ

รูปแบบที่ 3 (Model 3)

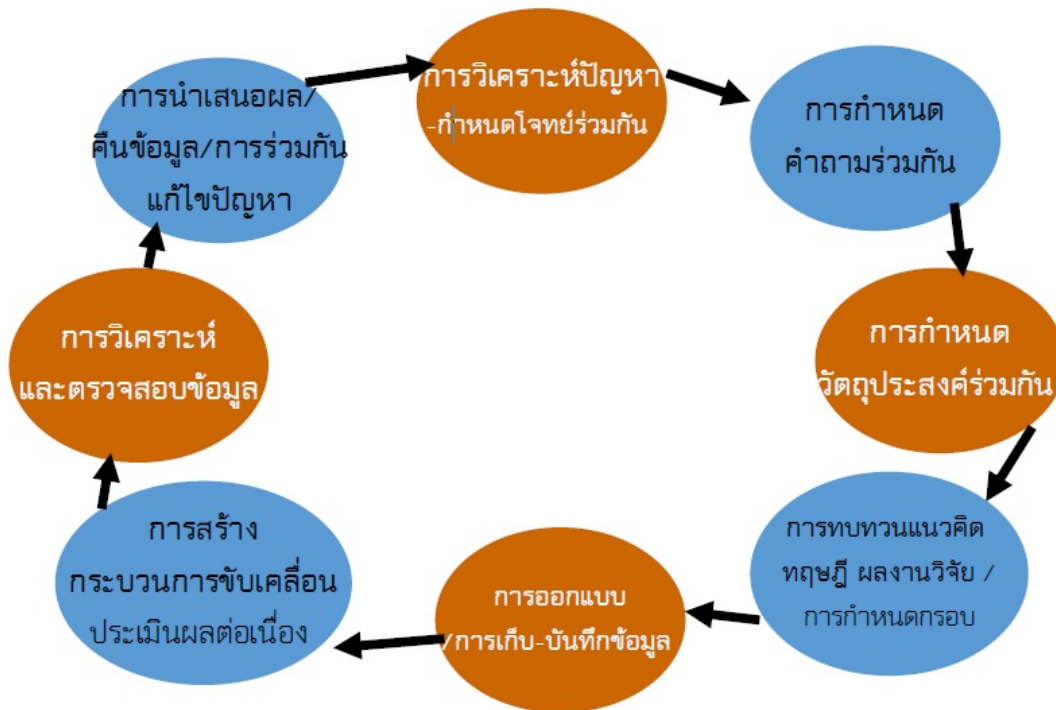

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การแก้ไขปัญหต่าง ๆ หรือปัญหาหนึ่ง ๆ บนฐานของ ความรู้ หรือ อาจเป็นการสร้างความรู้เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญห และเป็นการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม ในขั้นตอนต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้อง หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทุกระดับ ร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วม คิดตัดสินใจ ร่วมวิเคราะห์ปัญหา กำหนดโจทย์ ตั้งคำถาม ร่วมวางแผน ร่วมลงมือดำเนินการ/เก็บข้อมูล ร่วมแสวงหาหรือระดมทรัพยากรต่าง ๆ จนถึงร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล ร่วมสร้างความรู้/ผลิต ความรู้ ร่วมทบทวน ร่วมสรุปบทเรียน/ถอดบทเรียน ร่วมสร้างความรู้ใหม่บนฐานการทำงาน หรือ ร่วมสร้าง กระบวนขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดการต่อยอด ขยายผล หรือ การปรับเปลี่ยน เพื่อนำไปสู่วิธีคิดใหม่ ๆ การสร้าง องค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่อาจช่วยแก้ไขปัญหที่ประสบอยู่ได้ดีกว่าเดิม เป็นต้น

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กับการสร้างนักวิจัยคนใน : สำคัญมาก

เราสามารถสร้างนักวิจัยคนใน นักวิจัยท้องถิ่น/ชาวบ้าน/พื้นบ้าน หรือ ผู้ประสบปัญหาให้มาเป็นนักวิจัยร่วมกับเราได้ด้วย อาทิเช่น การแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนก็ให้เยาวชนเข้ามาร่วมเป็นนักวิจัยด้วย การแก้ไขปัญหาของชาวนาก็ให้ชาวนาเป็นนักวิจัยตัวตนของตัวเอง การแก้ปัญหาสุภาพก็ให้ผู้ป่วย-ญาติ-กลุ่มต่าง ๆ ชุมชนเข้าร่วม ประเด็นสำคัญคือ ต้องมองว่าเขามีศักยภาพ ไม่ใช่มีแต่ปัญหา ฯลฯ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ปัญหาโจทย์ร่วมกัน มีความสำคัญ เพื่อนำไปสู่พลังร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

- ปัญหาที่มีหลายแบบ หลายประเภท หลายลักษณะ
- ทั้งปัญหาเชิงโครงสร้าง ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาเร่งด่วน ปัญหาเฉพาะด้าน/มีลักษณะเฉพาะ ปัญหาที่เป็นองค์รวม ปัญหาที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ : วิเคราะห์ให้ถูกต้อง/สำเร็จไปครั้งหนึ่ง
- ปัญหาใน รพ./องค์กร ปัญหาในผู้ป่วย ปัญหาในว่าที่ผู้ป่วย ปัญหาในไร่นา ปัญหาในโรงงาน ปัญหาในครอบครัว ปัญหาในชุมชน ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำหนดพฤติกรรมสุขภาพ ฯลฯ

- ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วยในชุมชน ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการขาดพลังที่พอเพียงในชุมชน ปัญหาการขาดความสมานฉันท์ในชุมชน

- สิ่งเหล่านี้ เราจะต้องร่วมกันกำหนดโจทย์ในเชิงบวก/เชิงรุก เช่น ทำอย่างไร จึงจะสามารถทำให้ประชาชนมีความตระหนักต่อการป้องกันโรค หรือ แนวทางที่จะทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการควบคุมโรคดูแลตัวเองได้มากขึ้น ควรเป็นอย่างไร เป็นต้น

การกำหนดวัตถุประสงค์

- จำเป็นต้องมีทั้งวัตถุประสงค์ในเชิงการศึกษา วิจัย ซึ่งอาจเป็นเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง และหรือวัตถุประสงค์ภาพรวมของโครงการ ชุมชน ตำบล อำเภอ ฯลฯ

- พร้อมทั้งวัตถุประสงค์ในเชิงการแก้ไขปัญหา หรือ เชิงการพัฒนา หรือ เชิงการเปลี่ยนแปลงเชิงการประเมินผลด้วย

เทคนิค-วิธีการในการเก็บข้อมูล (ศาสตร์และศิลป์)

- การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Talk)
- การสังเกตการณ์ ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (observation – participant and non-participant)

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก/ระดับลึก (in-depth interview)

- การเล่าเรื่อง/เรื่องเล่า (Narrative/Story-telling)

- หลักการการประเมินรวดเร็วแบบมีส่วนร่วม (Rapid Assessment Procedures - RAP)

- การจัดสุนทรียสนทนา/สานเสวนา (Dialogue)

- การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (focused group discussion)

- การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview)

- การศึกษาเฉพาะกรณี (case study) ปัจแจก ชุมชน กลุ่ม องค์กร จังหวัด ประเทศ

- การเล่าเรื่องราว/เรื่องเล่า (story telling/narrative)

- การสัมภาษณ์แบบปรากฏการณ์วิทยา

- การศึกษาประวัติชีวิตและครอบครัว (life history/family history study)

- การศึกษาชุมชน (community study)

เครื่องมือในการเก็บและบันทึกข้อมูล อาทิ เช่น

- แบบบันทึกภาคสนาม (field note - FN)

- แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์/แบบสำรวจ (questionnaire)

- แนวคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึก (in-depth interview guideline)

- แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (focused - group discussion guideline) ฯลฯ

**ศิลปะ/เทคนิค/วิธีการในการสร้างกระบวนการขับเคลื่อน การสร้างพลัง การสร้างการมีส่วนร่วม ประชุม
ระดมความคิด การกระทำการเชิงการสื่อสาร การถอดบทเรียน**

- เทคนิค Appreciative Inquiry (AI)/เทคนิค PPA
- เทคนิค PRA, สนทนา (Dialogue)
- เทคนิค AIC การทบทวนอดีต ปัจจุบัน และกำหนดอนาคตร่วมกัน
- เทคนิคการค้นหอนาคต (Future Search Conference – FSC)

การวิเคราะห์และตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้อง / ความเชื่อถือได้ของข้อมูล

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ซึ่งประกอบไปด้วย

- Data Sources Triangulation
- Methods Triangulation
- Methodologies Triangulation
- Investigators Triangulation
- Concepts/Theories Triangulation

สรุป : การวิจัยปฏิบัติการ

What : AR&PAR คือ เครื่องมือแนวทางในการแก้ไขปัญหาบนฐานของความรู้

Why : ทำไมต้องมีการวิจัยปฏิบัติการ เพราะการวิจัยแบบเดิม แก้ไขปัญหาไม่ได้/ไม่ได้แก้ไขปัญหา มีช่องว่าง
รู้แต่ไม่ได้ทำอะไร

For What : การวิจัยปฏิบัติการ (AR) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มุ่งเน้นไปที่การแก้ไข
ปัญหา บนฐานของการสร้างความรู้

Who : ทำโดยใคร โดยนักวิจัย/นักวิชาการ/นักปฏิบัติที่มีความตระหนักต่อปัญหาและต้องการแก้ไขปัญหา
ถ้าเป็น AR ทำโดยคนเดียวได้ (แสดงบทบาททั้งนักวิจัยและนักปฏิบัติ) แต่ถ้าเป็น PAR ไม่สามารถทำ
คนเดียวได้

Where : ใช้ได้ในทุกบริบท ทุกพื้นที่/องค์กร/ปัญหา ที่มีขอบเขต ไม่ใหญ่เกินไป

How : ทำได้อย่างไร ใช้รูปแบบ กระบวนการ หลักการและวิธีการต่าง ๆ ตามที่นำเสนอไว้ อย่างน้อย

3 รูปแบบใหญ่ ๆ

รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงวิชาการ
เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน”

วันพุธที่ 3 เมษายน 2562

ณ ห้องบรรยาย 3 อาคารอำนวยการ ชั้น 3

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

.....

ลำดับ	รายชื่อผู้เข้าร่วม
คณะกรรมการภาพบำบัด	
1	อาจารย์ ดร.นพพร คุรุเสถียร
2	อาจารย์ ดร.บุญรัตน์ โฉ้วตระกูล
3	อาจารย์ ดร.เจนจิรา อัสพันธ์
คณะกรรมการแพทย์แผนจีน	
4	อาจารย์ธรรมธัช เชี่ยวพรหมคุณ
5	อาจารย์พรพรรณ กิตติคุณาภรณ์
คณะเทคนิคการแพทย์	
6	อาจารย์ทวีพร พันธุ์พาณิชย์
7	อาจารย์วชิรญา อธิมั่ง
คณะนิติศาสตร์	
8	อาจารย์วุฒิชัย เต็งพงศธร
9	อาจารย์ศรินทร์พร ธารมัติ
คณะนิเทศศาสตร์	
10	อาจารย์สรवलสรณ์ พจนอารี
11	อาจารย์ใจบุญ แยมยิ้ม
12	อาจารย์สุกฤตาวัฒน์ บำรุงพานิช
คณะบริหารธุรกิจ	
13	อาจารย์ ดร.วิชุดา อยู่ยงค์
14	อาจารย์ศิริวุฒิ รุ่งเรือง
15	อาจารย์กัณฑ์ติกมาฐ รัตนปริญญาณกุล
16	อาจารย์ประนอม ลอองนวล
17	อาจารย์นันทวรรณ บุญรักษา
18	อาจารย์อัญชลี สมบูรณ์

19	อาจารย์บรรเจิดศักดิ์ สันหมักดี
คณะภาษาและวัฒนธรรมจีน	
20	อาจารย์รัตนา จันทรสารโสภณ
21	อาจารย์มนัสนันท์ ฉัตรเวชศิริ
22	อาจารย์จันทิมา จิระชูสกุล
23	ผศ.สายฝน วรรณสินธพ
24	อาจารย์สุวัฒน์ เพียรพานิชย์สกุล
25	อาจารย์ไพศาล ทองสัมฤทธิ์
26	อาจารย์ ดร.ธเนศ อิมสำราญ
27	อาจารย์ธันฐกรณ์ สังขพิพัฒธนกุล
คณะเภสัชศาสตร์	
28	อาจารย์ปิยะวัน วงษ์บุญหนัก
29	อาจารย์ธีรวุฒิ พงศ์เศรษฐไพศาล
30	อาจารย์นิตยธิดา ภัทรธีรกุล
31	ผศ.ดร.นิตยวารรณ กุลณวารรณ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
32	อาจารย์ ดร.พนนา กิติไพศาลนนท์
33	อาจารย์เกษม พลายแก้ว
34	อาจารย์ภัททิศา เลิศจริยพร
35	อาจารย์ ดร.นพมาศ อัครจันทโชติ
คณะศิลปศาสตร์	
36	อาจารย์อุษาพรรณ แสงเถลิง
37	อาจารย์วีรธิป ชีโนรักษ์
38	อาจารย์ศาริณี ตั้งอุทัยสุข
39	ผศ.ดร.วุฒิพงษ์ ทองก้อน
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม	
40	ผศ.ดร.พรรณปพร ลีวิโรจน์
41	รศ.ดร.ขัตติยา กรรณสูต
42	อาจารย์ทัศนีย์ นิลสูงเนิน

คณะกรรมการสุชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม	
43	ผศ.ดวงพร กตัญญูตานนท์
44	อาจารย์ ดร.วาสนา ศีलगาม
45	อาจารย์อโนทัย พลิตนนท์เกียรติ

ภาพกิจกรรม

ภาพกิจกรรม

ประวัติวิทยากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทหทัย อางอ่ำ อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

งานวิจัยที่สนใจ

- Social & Political transformation
- Social Policy & Social welfare
- Community building, empowerment & participation, development Issues

ที่อยู่ติดต่อ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 อีเมลล์: orathai.ard@mahidol.ac.th เบอร์โทร : 099-4416589